radinių, 354 vienetų keramikos šukių ir 865 vienetai gintaro fragmentų. Iš viso detaliųjų tyrimų metu aptikta ir inventorizuota 1490 vienetų archeologinių radinių. Kadangi didžioji dalis aptiktų titnago dirbinių yra tik nuoskalos, neturinčios aiškių technologinių bruožų, leidžiančių jas priskirti aiškiam tipui, sunku datuoti objektą. Tačiau tyrimų metu rasta nemažai keramikos šukių (354 vienetai), nors didelė jų dalis yra sudūlėjusios su nutrupėjusiais paviršiais. Šukių molio masės priemaišos leidžia tiksliau datuoti kultūrinį sluoksnį. Šukės su organinėmis priemaišomis molio masėje yra priskiriamos vidurio (antros pusės) ir vėlyvajam Narvos kultūros etapui (apie 3500–2200 m. pr. Kr.). Šukės su grūstu granitu molio masėje priskiriamos vėlyvajam neolitui ir bronzos amžiaus pradžiai.

The Šventoji 26 Findspot

In 2022, archaeological excavations were conducted in the territory of the Stone Age settlement of Šventoji, in the Šventoji 26 findspot (14 and 16 Latgalos St.). Seven trenches were excavated at the site of planned construction, a total area of 576 m^2 (Fig. 1). In the S part of Trench 2, nine circular and oval spots of dark sand were located in the sterile soil. These features were found at a depth of 75–82 cm from the surface, H_{abs} = 1.58–1.70 m (Fig. 2).

It was concluded that at the land plot of 14 Latgalos St. there is a preserved archaeological layer containing Neolithic artefacts (Fig. 3) and measuring 5–25 cm (in some places up to 30–35 cm) thick. At the land plot of 16 Latgalos St., the archaeological layer and some finds were recorded only in the W part of Trenches 5 and 7, at the site of the former paleolagoon. The stratigraphy comprised a turf and peat surface layer, 15–45 cm thick, preceded by the sapropel-rich archaeological layer, measuring 5–25 cm thick (up to 30–35 cm in some places).

Most of the finds were collected in the peat layer and the archaeological layer. Nothing was found in the sand deposit below. The settlement was located on the shore of the former lagoon, and it was subject to frequent flooding. The settlement was abandoned after a short time, became sodden, and was never inhabited again.

A few archaeological finds were also discovered at the land plot of 16 Latgalos St. However, they were concentrated on the surface, under the turf, and at a shallow depth, and a distinct archaeological layer was not detected in the E part. Only a few features were identified, namely nine shallow pits ranging from 3 to 18 cm in depth that were cut into a white sand deposit under the archaeological layer in test pit 2. Their configuration is unclear, and no trace of wood was found in the fill.

The excavation yielded the following finds: 271 stone artefacts, mostly flint and sandstone (Figs. 5–6); 354 potsherds (Fig. 4); and 865 pieces of amber artefacts and their fragments (Fig. 7). A total of 1,490 items were discovered and catalogued.

Vytautas Juškaitis

Šventosios radimvietė 22

2022 m. Šventosios akmens amžiaus gyvenvietėje (UK 1813) sklype, Sergiškių g. 19 (Palanga), atlikti detalieji tyrinėjimai ir žvalgymai, nes čia planuojama vykdyti statybos darbus. Remiantis ankstesniais tyrimais buvo žinoma, kad sklypo R dalyje išlikęs vertingas kultūrinis sluoksnis. Šiame sklype ir jo aplinkoje archeologinius tyrimus 1967 m ir 1982 m. atliko R. Rimantienė. Čia ji ištyrė 8 šurfus. Aptikta keramikos, gintarinių ir titnaginių dirbinių, pasitaikė gyvūnų kaulų ir dantų (Rimantienė R.

1 pav. Situacijos planas: 1 – sklypų ribos; 2 – sklypo Sergiškių g. 19 ribos; 3 – perkasų vietos ir numeriai; 4 – žvalgyto ploto vieta; 5 – teritorija, kurioje aptinkama archeologinių radinių; 6 – būsimo pastato vieta. V. Juškaičio brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – boundaries of land plots; 2 – boundary of 19 Sergiškių St.; 3 – trench locations and numbers; 4 – surveyed area; 5 – area containing archaeological finds; 6 – location of the proposed building.

Akmens amžiaus žvejai prie Pajūrio lagūnos. Vilnius, 2005, p. 420–421). Taip buvo aptikta Šventosios 22-oji radimvietė. 2017 m. sklype ir jo aplinkoje žvalgomuosius tyrimus atliko V. Juškaitis. Ištirti 194 šurfai (200 m²). Sklypo Sergiškių g. 19 R dalyje ir į P, PR, R, ŠR nuo jo aptiktas vertingas kultūrinis sluoksnis su IV–III tūkst. pr. Kr. datuojamais radiniais (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 29, 30). 2021 m. nuo tyrimų vietos į ŠR žvalgomuosius tyrimus vykdė J. Sadauskas. Ištirti 5 šurfai. Tyrimų metu aptikta iki 0,5–1,1 m storio supustyto smėlio, smėlingos durpės sluoksniai. Arčiausiai tyrimų vietos esančiame šurfe 5, supustyto durpingo smėlio sluoksniuose, aptikti šerno ir ruonio kaulų fragmentai (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 615). 2021 m. nuo tyrimų vietos į ŠR detaliuosius tyrimus vykdė D. Kiniulis. Ištirta 13x1 m dydžio perkasa (13 m²). Tyrimų metu perkasos R dalyje apie 20 cm storio XXI a. supiltinis gruntas, V – Šventosios lagūnos priekrantėms būdingi 1,3 m storio sluoksniai 0,5–1,1 m storio supustyto smėlio, smėlingos durpės sluoksniai (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 615).

2022 m. darbai vykdyti dviem etapais. Pirmojo etapo metu sklypo R dalyje, ten, kur 2017 m. V. Juškaičio žvalgomųjų tyrimų metu aptiktas vertingas kultūrinis sluoksnis, atlikti detalieji tyrimai, kurių metu ištirtos 6 perkasos 10x4 m, 8x3 m, 6x3 m, 5x3 m, 5,4x4 m, 7,5x3 m dydžio (1 pav.). Iš viso ištirtas 141 m² dydžio plotas.

Perkasa 1 10x4 m dydžio (40 m²). Joje po velėna aptiktas 18–45 cm storio pilko durpingo smėlio sluoksnis. Šis sluoksnis – ploniausias PR perkasos kampe, o storiausias – PV perkasos kampe. Taip yra todėl, kad fiksuojamas nedidelis nuolydis iš R į V. Kasant pilko durpingo smėlio sluoksnį, aptikti 65 radiniai ir vienas nenustatyto gyvūno kaulas. Radiniai rasti perkasos R ir centrinėje dalyse, ne giliau nei 30 cm

2 pav. Perkasoje 1 aptiktas papuošalo iš skalūno fragmentas. V. Juškaičio nuotr.

Fig. 2. Personal ornament made of schist found in Trench 1.

į gylį nuo dabartinio žemės paviršiaus. Radinių koncentracija mažėja iš R į V. Tiriant pilko durpingo smėlio sluoksnį, aptiktos 3 lipdytinės buitinės keramikos šukės su mineralinėmis priemaišomis, papuošalo, pagaminto iš skalūno (2 pav.), fragmentas, titnaginis grandukas, 3 titnaginiai skaldytiniai, mikrolitas, 4 akmeniniai

pasvarai, skeltė, 32 titnaginės nuoskalos, du gintariniai karoliai, gintarinė saga, gintarinio dirbinio ruošinio fragmentas ir 15 gintarinių nuoskalų. Šiame sluoksnyje taip pat aptikta XX a. II puse datuojamų radinių, nes ši vieta XX a. II pusėje buvo ariama. Po pilko durpingo smėlio sluoksniu, 20–45 cm gylyje, aptiktas 5–25 cm storio durpės sluoksnis. Šiame sluoksnyje aptiktas vienintelis radinys – akmeninis pasvaras. Po durpingu smėliu ir durpių sluoksniu, 25–55 cm gylyje, rastas jūrinis smėlis, kuris laikytinas įžemiu, nes giliau jokių radinių neaptinkama.

Perkasa 2 8x3 m dydžio (24 m^2) (3 pav.). Joje po velėna aptiktas 15–50 cm storio smulkaus pilko durpingo smėlio sluoksnis. Šis sluoksnis plonesnis R perkasos dalyje ir storesnis V dalyje. Šiame sluoksnyje aptiktas 31 archeologinis radinys ir 2 gyvūnų kaulai (bebro ir stambaus kanopinio gyvūno dantys). Visi radiniai aptikti perkasos R ir centrinėje dalyse, ne giliau nei 30 cm į gylį nuo dabartinio žemės paviršiaus. Radinių koncentracija mažėja iš R į V. Tiriant pilko durpingo smėlio sluoksnį, aptiktas gintarinis kabutis (4 pav.), 3 titnaginiai skaldytiniai, 7 titnaginės nuoskalos, 3 akmeniniai pasvarai, 1 titnaginė skeveldra, 14 gintarinių nuoskalų, 2 gintarinės skeveldros. Po pilko durpingo smėlio sluoksniu, 20–45 cm gylyje, aptiktas 5–15 cm storio durpių sluoksnis. Šiame sluoksnyje, 40 cm gylyje, aptiktas vienintelis radinys – neaiškaus tošinio (?) dirbinio fragmentas. Po pilko durpingo smėlio ir durpės sluoksniu, 30–60 cm gylyje, aptiktas gelsvas jūrinis smėlis, kuris laikytinas įžemiu.

Perkasa 3 6x3 m dydžio (18 m^2). Joje po velėna aptiktas 20–35 cm storio pilko durpingo smėlio sluoksnis. Šis sluoksnis plonesnis R perkasos dalyje ir storesnis V dalyje. Taip yra todėl, kad fiksuojamas nuolydis iš R į V. Tyrimų metu aptikti 29 archeologiniai radiniai. Visi radiniai aptikti perkasos R ir centrinėje dalyse, ne giliau nei 35 cm į gylį nuo dabartinio žemės paviršiaus. Radinių koncentracija mažėja iš R į V.

3 pav. Perkasos 2 bendras vaizdas. V. Juškaičio nuotr.

Fig. 3. General view of Trench 2.

4 pav. Perkasoje 2 aptiktas gintarinio kabučio fragmentas. V. Juškaičio nuotr.

Fig. 4. Amber pendant fragment found in Trench 2.

Tiriant pilko durpingo smėlio sluoksnį, aptiktas gintarinės sagos fragmentas, 2 gintarinių kabučių fragmentai, titnaginė skeltė, 3 akmeniniai pasvarai, 11 titnaginių nuoskalų, 11 gintarinių nuoskalų. Šiame sluoksnyje taip pat aptikta XX a. II puse datuojamų radinių. Po pilko durpingo smėlio sluoksniu, 30–45 cm gylyje, aptiktas 5–15 cm storio durpės sluoksnis. Šiame sluoksnyje jokių radinių neaptikta. Po pilko durpingo smėlio ir durpės sluoksniu, 40–55 cm gylyje, aptiktas gelsvas jūrinis smėlis, kuris laikytinas įžemiu.

Perkasa 4 5x4 m dydžio (20 m^2). Joje po velėna aptiktas 15–25 cm storio pilko durpingo smėlio sluoksnis. Šis sluoksnis visoje perkasoje maždaug vienodo storio. Nėra nuolydžio iš R į V, kaip perkasose 1, 2, 3, 5, ar nuolydžio iš V į R, kaip perkasoje 6. Tyrimų metu perkasoje 4 aptikti 47 radiniai ir 4 gyvūnų kaulai (3 kaulai nenustatyti, o vienas stambaus kanopinio gyvūno dantis). Radiniai pasiskirstę maždaug tolygiai po perkasą. Tiriant pilko durpingo smėlio sluoksnį, aptikti 3 gintarinių kabučių fragmentai, 14 gintarinių nuoskalų, titnaginis peilis (5 pav.), titnaginė skeltė, titnaginis gremžtukas, 3 titnaginiai skaldytiniai, šlifuoklis, akmeninis pasvaras, 20 titnaginių nuoskalų, medinio kuoliuko (?) su kapojimo žymėmis fragmentas. Šiame sluoksnyje taip pat aptikta XX a. datuojamų radinių, nes ši vieta XX a. II pusėje buvo ariama. Po pilko durpingo smėlio sluoksniu, 25–35 cm gylyje, aptiktas gelsvas jūrinis smėlis, kuris laikytinas įžemiu.

Perkasa 5 5x3 m dydžio (15 m^2). Joje, po velėna, aptiktas 20–35 cm pilko durpingo smėlio sluoksnis. Šis sluoksnis daugmaž visur vienodo storio, tik šiek tiek storesnis PV perkasos kampe. Tyrimų metu perkasoje 5 aptikti 8 radiniai. Didžioji dalis radinių aptikta perkasos PR dalyje, ne giliau nei 30 cm į gylį nuo dabartinio žemės paviršiaus. Radinių koncentracija mažėja iš R į V. Tiriant pilko durpingo smėlio sluoksnį, aptiktas gintarinio kabučio fragmentas, 3 gintarinės nuoskalos ir 4 titnaginės nuoskalos. Po pilko durpingo smėlio sluoksniu centrinėje ir V perkasos dalyse, 25–40 cm gylyje, aptiktas 5–18 cm storio durpės sluoksnis. Šiame sluoksnyje jokių radinių neaptikta. Po pilko durpingo smėlio ir durpės sluoksniu, 25–45 cm gylyje, aptiktas gelsvas jūrinis smėlis, kuris laikytas įžemiu.

Perkasa 6 7,5x3 m dydžio (22,5 m^2). Joje, po velėna, aptiktas 20–35 cm storio pilko durpingo smėlio sluoksnis. Šis sluoksnis daugmaž visur vienodo storio, tik šiek tiek storesnis perkasos R dalyje. Perkasoje 6 pilko durpingo smėlio sluoksnyje aptikti 87 radiniai ir 8 gyvūnų kaulai (1 kaulas priklausė lydekai (dantikaulis)), 2 kaulai stambiems kanopiniams gyvūnams, 1 briedžio ar elnio ragas, o 4 kaulai nenustatyti). Didžioji dalis radinių aptikti perkasos V, PV, P ir centrinėje dalyse, ne giliau nei 0,3 m į gylį nuo dabartinio žemės paviršiaus. Radinių koncentracija mažėja iš V, PV į R, ŠR. Tiriant pilko durpingo smėlio sluoksnį, aptikta lipdytinės buitinės keramikos šukė su mineralinėmis prie-

5 pav. Perkasoje 4 aptiktas titnaginio peilio fragmentas. V. Juškaičio nuotr.

Fig. 5. Flint blade fragment found in Trench 4.

0 3 cm

6 pav. Perkasoje 6 aptiktas titnaginis strėlės antgalis. V. Juškaičio nuotr.

Fig. 6. Flint arrowhead found in Trench 6.

0 1 cm

maišomis, 3 titnaginiai strėlių antgaliai (6 pav.), gludintuvas, skeltė, 2 akmeniniai pasvarai, perkaitusio granito gabalas, 62 titnaginės nuoskalos, gintarinio karolio fragmentas, gintarinio karolio ruošinys, gintarinės sagos fragmentas, gintarinės sagos ruošinys, 19 gintarinių nuoskalų. Po pilko durpingo smėlio sluoksniu centrinėje ir R perkasos dalyse, 25–35 cm gylyje, aptiktas 5–45 cm storio durpės sluoksnis. Šis sluoksnis storėja iš V į R. Šiame sluoksnyje, pačiame durpės sluoksnio viršuje, 35–40 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, aptikti 5 gyvūnų kaulai (ruonio plaštakos ar pėdos kaulas, bebro dantis, stambaus kanopinio gyvūno šonkaulis, du kaulai nenustatyti). Daugiau jokių radinių šiame sluoksnyje neaptikta. Po pilko durpingo smėlio ir durpės sluoksniu, 25–80 cm gylyje, aptiktas gelsvas jūrinis smėlis, kuris laikytinas įžemiu.

Tyrimų metu perkasose 1–6 po velėna aptiktas 15–50 cm storio pilko durpingo smėlio sluoksnis. Šiame sluoksnyje perkasų 1, 2, 3, 5 R dalyse, perkasoje 4 ir perkasos 6 V dalyje aptikta titnaginių dirbinių ir nuoskalų, gintarinių dirbinių, jų ruošinių ir nuoskalų, akmeninių pasvarų, gludintuvas, šlifuoklis, papuošalo iš skalūno fragmentas, tošinio dirbinio fragmentas, gyvūnų kaulų. Aptikti radiniai, datuojami IV–III tūkst. pr. Kr. Taip pat šiame sluoksnyje aptikta ir XX a. II puse datuojamų radinių, nes jis buvo perartas XX a. II pusėje. Sklype Sergiškių g. 19 archeologinių tyrimų metu aptinkamus radinius galima susieti su R. Rimantienės aprašyta Šventosios radimviete 22.

Užbaigus detaliuosius tyrimus pradėti antrojo tyrimų etapo darbai, kurių metu atlikti žvalgymai į V nuo ištirtų perkasų, ten, kur numatyti žemės kasimo darbai. Žvalgytas netaisyklingos formos 4–17x6,5–13,5 m dydžio (140 m^2) plotas. Jokių archeologinių radinių žvalgymų metu neaptikta.

Atlikus archeologinius tyrinėjimus sklype Sergiškių g. 19, taip pat remiantis anksčiau vykdytų archeologinių tyrimų duomenimis nustatyta, kad tirtoje vietoje buvo kalvelė. Toje kalvelėje žmonės skaldė gintarą, gamino dirbinius, taip pat skaldė titnagą. Apie tai liudija aptiktos titnaginės ir gintarinės nuoskalos, gintarinių dirbinių ruošiniai, gręžimo metu suskilęs gintarinis karolis. XX a. II pusėje ši vieta buvo ariama, todėl kalvelė buvo nuarta, teritorija išsilygino, o radiniai pasklido šiek tiek plačiau nei buvusios kalvelės vieta. Kalvelės centras R–V krypties atžvilgiu buvo perkasos 4 vietoje ir nuo šios vietos yra nuolydis į R ir V. Didžiausia radinių koncentracija Perkasoje 4, Perkasos 6 V dalyje ir perkasų 1–3 R dalyse. Didžiausią dalį radinių sudaro titnaginės nuoskalos ir skeltės (143 vienetai) bei gintarinės nuoskalos (77 vienetai). Aptikta 19 titnaginių dirbinių (strėlių antgalių, peilis, gremžtukas) ir skaldytinių, 17 akmeninių radinių (pasvarai, šlifuokliai), 16 gintarinių dirbinių (kabučiai, sagos, karoliai), 4 lipdytos keramikos fragmentai su mineralinėmis priemaišomis, datuojami III tūkst. pr. Kr. Dėl smulkumo keramika neklasifikuota. Aptiktų radinių pasiskirstymas, perkasų sienelių stratigrafija, taip pat 2017 m. V. Juškaičio tyrimai, kurių metu šurfuose į P nuo tyrimų vietos aptikta archeologinių radinių, rodo, kad ši kalvelė tęsiasi į P nuo tyrimų vietos bent 50 m. Yra labai didelė tikimybė, kad vertingas kultūrinis sluoksnis aptinkamas ne tik Sergiškių g. 19 sklypo R dalyje, taip pat yra sklypų Sergiškių g. 17 ir Žiemgalos g. 15 V dalyse, tačiau iki šiol archeologiniai tyrimai ten dar nebuvo vykdomi.

Šventoji Site 22

In 2022, detailed archaeological excavations and surveys were carried out at the Stone Age settlement of Šventoji, in the E part of the

plot at 19 Sergiškių St. (Figs. 1, 2). A total of 6 trenches (141 m^2) were excavated and an area measuring 140 m^2 was surveyed. In the E part of the investigated area, under the turf, an archaeological layer measuring 15–50 cm in thickness was found, containing finds from the 4th–3rd millennium BC: amber pendants, buttons, beads, and flakes; flint cores, arrowheads, blades, and flakes; stone net weights; and animal bones (Figs. 3–6). Excavation revealed that the site once consisted of a small hill where people used to process and craft amber items and engage in flint knapping, as evidenced by flint and amber debitage, amber blanks, and an amber bead broken during the drilling process. In the second half of the 20th century, the site and the hill were ploughed, the area was levelled and the finds were scattered across a wider area beyond the boundary of the former hill.

Kęstutis Peseckas

Šventosios akmens amžiaus gyvenvietės

2022 m. Šventosios akmens amžiaus gyvenvietėse (UK 1813 ir UK 39190) (Palangos miestas, Šventoji) 5 vietose vykdyti archeologiniai tyrimai. Visų jų poreikis atsirado dėl numatomų statybų.

Gretimi sklypai **Audronašų g. 16** ir **Pylimo g. 72** yra Šventosios akmens amžiaus gyvenvietės III teritorijos V dalyje, kairiajame Šventosios upės krante (1 pav.). Šventosios akmens amžiaus gyvenvietė III buvo įtraukta į KVR remiantis 2014 m. G. Piličiauskienės vykdytų tyrimų rezultatais (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 63–68). Remiantis LiDAR interpoliacijos vaizdais iškelta hipotezė, kad ryškiai šioje vietoje matoma apie 1 km ilgio ir 130 m pločio dauba

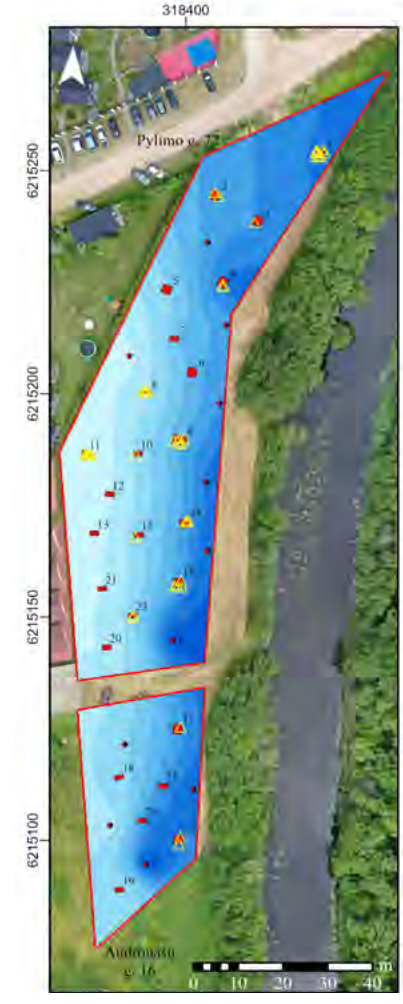

1 pav. Archeologinių tyrimų Audronašų g. 16 ir Pylimo g. 72 situacijos planai 1: 6000 LiDAR pagrindu ir 1: 750 ortofoto pagrindu su senovinio ežero dugno reljefu modeliu: 1 – tirti sklypai; 2 – tirti šurfai; 3 – tirti gręžiniai; 4 – archeologiniai radiniai. K. Pesecko brėž.

Fig. 1. Area plan of archaeological excavations at 16 Audronašų St. and 72 Pylimo St. (1:6000 scale LIDAR map superimposed on s 1:750 scale orthophotographic map with s topographic model of the ancient lakebed): 1 – investigated land plots; 2 – test pits; 3 – boreholes; 4 – artefacts.